

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЛОГІКИ

Шубан К.Ю.

e-mail: kira.shuban@nure.ua

Науковий керівник – к. філос. н., доц. Старікова Г.Г.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. СГН
м. Харків, Україна

The article examines critical thinking in the digital age. The modern information environment is overflowing with social networks, news and platforms. This creates information overload and the spread of fake news. The authors show that critical thinking and logic help to assess the reliability of sources. The phenomena of "information bubbles" and social media algorithms are considered. The role of artificial intelligence in collecting and interpreting data is separately analyzed. Critical thinking skills help to make informed decisions. The article emphasizes the importance of logical analysis in education, work and everyday life.

У сучасному цифровому світі люди щодня стикаються з величезною кількістю інформації. Соціальні мережі, новини, різні сайти та цифрові платформи постійно генерують новий контент. З огляду на це у цифрову епоху особливо важливим стає розвиток логічного аналізу та здатність критично оцінювати отримані відомості [1].

Дослідники підкреслюють, що цифрова епоха створила нові виклики для мислення людини [1, 2]. Велика кількість онлайн-інформації, швидкі технологічні зміни та поширення соціальних мереж змушують людей постійно оцінювати достовірність джерел, щоб приймати обґрунтовані рішення. Саме з цієї причини навички критичного мислення є необхідними для орієнтації у сучасному інформаційному середовищі.

Критичне мислення тісно пов'язане з логікою, адже логіка навчає правильно аналізувати інформацію, будувати аргументи та перевіряти їхню правильність [3]. Уміння логічно мислити допомагає людині оцінювати джерела інформації, відрізнити факти від думок і не піддаватися маніпуляціям та хибним аргументам. У цифровому середовищі це особливо актуально, оскільки інформація поширюється дуже швидко і не завжди перевіряється.

Сучасні дослідження також підкреслюють, що критичне мислення у цифрову епоху включає не лише логічний аналіз інформації, але й ширший спектр навичок: оцінювання джерел, вирішення проблем та метакогнітивні процеси [2]. Саме поєднання цих навичок дозволяє людині ефективно взаємодіяти з цифровими технологіями та приймати обґрунтовані рішення.

Наприклад, дослідження показують, що близько 60% користувачів соцмереж отримують інформацію з одних джерел, що створює ефект

«інформаційних бульбашок» [3]. Алгоритми соціальних мереж підбирають контент відповідно до інтересів користувача. Це може обмежувати критичне мислення, адже людина перестає аналізувати альтернативні точки зору. Утім, логічне мислення допомагає ширше дивитися на проблему та оцінювати різні аргументи [4]. Важливо розуміти, щодані самі по собі не дають правильної відповіді, їх потрібно інтерпретувати. Велосипедист може бачити статистику своєї швидкості або потужності, але лише логічний аналіз допоможе зрозуміти, чому показники змінилися. Можливо через втому, погодні умови або помилки в тренуванні. Тобто навіть у спорті логіка допомагає робити правильні висновки на основі інформації.

Крім того, у кризові епохи вирішальною стає не кількість інформації, а якість рефлексії, володіння критичним мисленням, яке повинно базуватися не лише на обмежено-раціональних засадах. Важливим елементом такого мислення має бути уявлення про смисли та цінності, зокрема, не тільки стосовно «чистої» інформації, але й взагалі людської діяльності, яка використовує цю інформацію. «У гру вступає філософія як мистецтво інтелектуального спротиву... Сучасна свідомість – це не розпад, а перехід до ширшої раціональності, яка охоплює множинність перспектив і сенсів» [5]. Людство стрімко просувається у технологічному вимірі та залишає моральний і сенсовий горизонт у стані небезпечного відставання. У добу, коли truth стала negotiable, а інформаційне середовище – ареною алгоритмічного конформізму, необхідно доповнювати звичну раціональність більш широким людиновимірним контекстом.

Ще однією проблемою цифрового середовища є поширення фейкових новин та маніпулятивного контенту. Все частіше інформація подається таким чином, щоб впливати на емоції людей і змушувати їх приймати певні рішення. У наукових дослідженнях маніпулятивний вплив розглядається як особливий вид комунікативного впливу на особистість або групу людей, який може викликати певні емоційні стани, ставлення або дії, що не завжди усвідомлюються реципієнтом [4]. Такий вплив може змінювати психологічні характеристики людини, її поведінку або громадську думку за рахунок використання соціально-психологічних механізмів. У таких випадках критичне мислення та знання логіки допомагають помітити маніпуляцію, перевірити джерела інформації та зробити більш обґрунтований висновок, а логіка — оцінювати послідовність подій та причинно-наслідкові зв'язки. Окрім цього, логіка спонукає впорядковувати інформацію та робити зрозумілі висновки. Наприклад, коли ми аналізуємо наукові статті чи новини, можна користуватися принципами дедукції та індукції: якщо твердження підкріплене перевіреними фактами і побудоване послідовно, воно обґрунтоване; якщо ж висновки не випливають із даних або є суперечності, логіка допомагає це помітити. Крім того, вона показує типові маніпулятивні прийоми, як аргумент до особи, хибна аналогія чи надмірні узагальнення. Завдяки цьому людина вчиться критично ставитися

до інформації, оцінювати її надійність і приймати рішення, спираючись на факти, а не емоції чи неперевірені джерела.

Отже, у цифрову епоху розвиток критичного мислення є надзвичайно важливим. Логіка прилучає нас до аналізу інформацію, спонукає виявляти суперечності, нелогічні твердження, відокремлювати факти від емоційного впливу та робити обґрунтовані висновки. Навіть у таких сферах, як спорт, правильний аналіз даних за допомогою логіки дозволяє коригувати стратегію тренувань, оцінювати результати та приймати ефективні рішення. А у навчанні та роботі логіка і критичне мислення допомагають систематизувати інформацію, оцінювати достовірність джерел та планувати дії на основі перевірених даних, що забезпечує більш обґрунтовані й раціональні рішення у повсякденному житті. Саме тому логічний аналіз і критичне мислення є необхідними навичками для сучасної людини, яка має орієнтуватися в інформаційному просторі й ухвалювати відповідальні рішення.

Список використаних джерел:

1. Bali M. Critical Thinking in the Data Age: New Challenges, New Literacies [Електронний ресурс]. URL: https://www.academia.edu/113974105/Critical_Thinking_in_the_Data_Age_New_Challenges_New_Literacies (дата звернення 23.02.2026).
2. Kumari S. Fostering critical thinking in the digital age [Електронний ресурс]. *Akshara Multidisciplinary Research Journal*. 2024. Св.13, Vol. 7. URL: https://www.academia.edu/122505110/Fostering_Critical_Thinking_in_the_Digital_Age (дата звернення 02.03.2026).
3. Gulyamova N. B. Media literacy and the formation of critical thinking in the digital environment // *World Bulletin of Education and Learning*. 2026. Vol. 2, № 1. P. 9–21.
4. Калита А.А., Клименюк О.В., Тараненко Л.І. Маніпуляція в мовленнєвій комунікації: монографія. Київ: Тропеа, 2024. 184 с.
5. Коробкіна Т.В., Дашенкова Н.М., Горячківська Г.М. Критична освіта гідності: як навчати людину, яка шукає сенс у світі без істини. *Перспективи та інновації науки*. № 5 (51). 2025. С. 784-794.